

20.02.2026

Dnro Tukes
3225/00.00.01/2026

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntönnä 13.02.2026 HE 3/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lausunto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta (HE 3/2026 vp).

Yleistä

Hallituksen esityksen mukaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettuun lakiin sekä rakentamislakiin lisättäisiin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat säännökset.

Esityksessä ehdotetaan poikettavan tuotantolaitoksen kemikaaliturvallisuuslupa- ja -ilmoitusmenettelyä ja tuotantolaitoksen sijoittamista koskevista vaatimuksista siten, että maanpuolustukselle tärkeä vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistava, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos voitaisiin sijoittaa rakentamislakiin esitettävän ”eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoituslupan” perusteella.

Tuotantolaitoksen määrittely maanpuolustuksen kannalta tärkeäksi kohteeksi perustuisi puolustusministeriön lausuntoon.

Esityksen mukaan maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemus tai ilmoitus voitaisiin asettaa etusijalle viranomaisten käsitellessä tuotantolaitoksen vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn lupahakemusta tai ilmoitusta. Esityksessä myös rajattaisiin maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toimintaa koskevien tietojen luovuttamista ja lupahakemuksen tiedoksiantoa ja kuulemistä siltä osin kuin se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden ja kansainvälisten sopimusten kannalta.

Samalla myös rakentamislakia esitetään muutettavaksi mm. lisäämällä säännökset eräiden maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamisluvasta, mikä mahdollistaisi näiden kohteiden sijoittamisen ilman oikeusvaikutteista kaavaa.

Muutokset toteutettaisiin siten, että ne täyttävät suuronnettomuusvaarojen torjunnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/18/EU vaatimukset, lukuun ottamatta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuvia poikkeuksia.

Tukes puoltaa pääosin tehtyä esitystä sekä esittää seuraavat huomiot:

Taloudellisten vaikutusten osalta on arvioitu, että ehdotuksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tukes toteaa, että esitetty etusijamenettely vaikuttaisi kuitenkin muiden vireillä olevien teollisten investointihankkeiden lupahakemusten käsittelyyn, mikä voi heijastua viiveenä näiden investointien aikatauluihin ja toteutukseen. Tukesin näkemyksen mukaan viivästyksiä olisi mahdollista välttää, mikäli eräiden maanpuolustuksellisesti merkittävien hankkeiden lupakäsittely resursoitaisiin tapauskohtaisesti erikseen. Tämä mahdollistaisi etusijamenettelyn toteuttamisen ilman, että muiden hankkeiden käsittelyajat pidentyisivät. Lisäresursointi on mahdollista myös toteuttaa ilman, että valtiolle aiheutuu tosiasiallisia lisäkustannuksia, koska Tukes perii lupakäsittelystä aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti valtiolle. On kuitenkin tärkeää huomioida, että Tukes ei voi bruttobudjetoituna lisätä henkilöstöresursseja joustavasti vaan se edellyttäisi tapauskohtaisesti erillistä määrärahaa. Erillistä määrärahaa tarvittaisiin harvoissa tapauksissa, jos haluttaisiin välttää etusijamenettelyn haitalliset vaikutukset muille investointihakemuksille.

Viranomaistoiminnan kannalta esitys selkiyttäisi eräiden maanpuolustuksellisten hankkeiden sijoittamista ja aineistojen salassa pitoa. Esityksellä ei ole turvallisuuteen tai ympäristöturvallisuuteen liittyviä vaikutuksia, näiltä osin säännöksiin ei esitetä muutoksia.

Tukes arvion mukaan esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia lupakäsittelyn nopeuteen. Kemikaaliturvallisuusluvat on pyritty käsittelemään viraston käsittelyaikojen ja asiakkaan aikataulun mukaisesti jo nykyisellään, tapauskohtaisesti käsittelyaikoja on nopeutettu tiivistämällä hakijoiden ja viranomaisten yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Esityksessä rajataan muutoksenhakua, mutta tällä ei olennaista aikatauluvaikutusta muutoksenhakuun.

Vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä käsittelevillä tai varastoivilla laitoksilla on ympäristövaikutuksia. Esityksellä rajataan asianosaisia, mutta muilta osin ympäristövaikutukset vastaavat voimassa olevaa kemikaaliturvallisuuslakia.

Esityksen mukaan **kemikaaliturvallisuuslakiin lisättäisiin uusi 20 a §**. Säännöksen mukaan kemikaaliturvallisuuslupaa tai -ilmoitusta käsiteltäessä otettaisiin huomioon rakentamislakiin esitettävä 43 c §:n mukainen maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupa.

Kemikaaliturvallisuuskohteen kaavoituksesta on säädetty alueidenkäyttölaissa ja rakentamislakiin tehty ehdotus maanpuolustukselle tärkeän sijoittamisluvan käytöstä on tehty

poikkeukseksi kaavoitukselle. Muutoksen perusteella maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos voitaisiin sijoittaa myös asemakaava-alueen ulkopuolelle maanpuolustukselle tärkeän kohteen sijoittamisluvan perusteella, jos kemikaaliturvallisuuslain mukaiset tuotantolaitoksen turvallista sijoitusta koskevat edellytykset muutoin täyttyisivät.

Tukes on esitysluonnosta koskevassa lausunnossa ehdottanut, että kemikaaliturvallisuuslain 20 §:ää selkiytettäisiin sen sijaan, että lakiin lisättäisiin uusi 20 a §. Kemikaaliturvallisuuslain 20 §:n tulkinnassa on havaittu epäselvyyttä siitä, että voitaisiinko vaarallisia kemikaaleja teollisesti käsittelevä tai varastoiva kohde sijoittaa joissain tapauksissa alueilla, missä ei ole oikeusvaikutteista kaavaa.

Tukesi näkemyksen mukaan nyt käsillä olevan esityksen 20 a § perustelut muuttaisivat Tukesi nykyistä 20 § tulkintakäytäntöä sillä, esityksen perusteella oikeusvaikutteista kaavaa tulisi edellyttää SEVESO-direktiivin soveltamisalueeseen kuuluvien kohteiden lisäksi kaikilta kemikaaliturvallisuuslain soveltamisalueeseen kuuluvilta kohteilta. Tämä olisi myös ristiriidassa voimassa olevan räjähdeasetuksen kanssa.

Tukes huomauttaa lisäksi, että kemikaaliturvallisuuslakiin tulisi myös lisätä säännös, joka mahdollistaisi kemikaaliturvallisuusmyöntämisen myös rakentamislain mukaisella puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla.

Tukes ehdottaa, että kemikaaliturvallisuuslain 20 § muutettaisiin siten, että:

- Puhtaan siirtymän tuotantolaitosten sijoittaminen voitaisiin tehdä oikeusvaikutteisen kaavan sijaan myös rakentamislain mukaisella erityisellä sijoittamisluvalla. Koska 20 §:ssä ei ole säädetty puhtaan siirtymän tuotantolaitoksia koskevasta poikkeuksesta, eteen voi tulla tilanne, jossa kemikaaliturvallisuuslaki edellyttää kaavan, vaikka rakentamislainsäädäntö mahdollistaa sijoittamisluvan.
- Laissa tulisi olla selkeyden vuoksi säännös tai selkeä asetuksenantovaltuus, joka mahdollistaisi sen, että räjähdevarastot voidaan sijoittaa ilman kaavaa. Tämä koskee myös maanpuolustukselle tärkeitä räjähdevarastoja.

Tukes pitää riittävänä 25 c:n mukaista säännöstä, jonka mukaan puolustusministeriö on velvollinen ilmoittamaan, jos kohde lakkaa olemasta maanpuolustuksellisesti tärkeä kohde. Tämä käsiteltäisiin voimassa olevan kemikaaliturvallisuuslain mukaisena muutossilmoituksena ja yritys saisi jatkaa toimintaansa, mutta kohteen turvallisuusselvitystä tai määräaikaistarkastuksia koskevia tietoja ei voisi rajata salassa pidettäväksi samalla tavalla kuin maanpuolustuksellisen kohteen tietoja. Muita vaikutuksia ilmoituksella ei olisi yrityksen toimintaan.

Tukesi näkemyksen mukaan esityksessä on selkeät ja riittävät säännökset rajata maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toimintaa koskevien tietojen luovuttamista ja lupahakemuksen tiedoksiantoa ja kuulemista siltä osin, kun se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden ja kansainvälisten sopimusten kannalta.

Muut huomiot

Tukes haluaa saattaa valiokunnan tietoon hallituksen esityksen valmistelun jälkeen tehdyt havainnot siitä, että nykyisessä lainsäädännössä on selkeitä aukkoja sellaisten yritys-

ten turvallisuusriskien arvioinnissa, joiden toiminta voi aiheuttaa turvallisuuspoliittisia huolia tai uhata kansallista turvallisuutta. Tukesilla on mahdollisuus edellyttää yritysturvallisuusselvitys muun muassa yrityksistä, jotka toimivat räjähdysaineiden valmistuksen tai kuljetuksen parissa. Kuitenkaan kemikaaliturvallisuuslaissa ei ole mainintaa yritysturvallisuusselvityksen vaatimuksesta tai vaikutuksista lupaprosessiin. Nykyisen kemikaaliturvallisuuslain mukaan Tukes ei voi olla myöntämättä lupaa, vaikka luvan hakijasta ilmeni huolta aiheuttavia tietoja.

Yksi ratkaisu voisi kemikaaliturvallisuuslupien osalta olla lainsäädännön muuttaminen niiden lupahakemusten osalta, joiden voidaan arvioida aiheuttavan uhkaa Suomen kansalliselle turvallisuudelle tai joissa hakija on hyökkäyssotaa käyvän valtion kansalainen. Tämä vastaisi käytäntöä, joka sovelletaan tällä hetkellä esimerkiksi venäläisten ja valkovenäläisten kiinteistökauppoihin. Arvioinnin voisi antaa kansallisesta turvallisuudesta vastaavan viranomaisen kuten puolustusministeriön tehtäväksi.

Lisätietoja lausunnosta antaa:

johtaja Kirsi Levä puh. 0295 052 162, etunimi.sukunimi@tukes.fi.

Pääjohtaja

Tomi Lounema

Johtaja

Kirsi Levä

